

ВІДГУК

офіційного опонента д-ра мед. н., професора, в.о. завідувачки кафедри психотерапії Харківської медичної академії післядипломної освіти

Міністерства охорони здоров'я України

Маркової Маріанни Владиславівни

на дисертаційну роботу аспірантки очної денної форми 4 року навчання ДУ «Науково-дослідний інститут психіатрії Міністерства охорони здоров'я України»

Салдень Вікторії Ігорівни

на тему: «Діагностика, психотерапія і психопрофілактика в комплексному лікуванні соматичних хворих з психічними та поведінковими порушеннями, які вживають алкоголь зі шкідливими наслідками», представлену до захисту у спеціалізовану Вчену раду ДФ 26.620.001 Державної установи «НДІП МОЗ України», що утворена наказом МОН України від 01.04.2021 р. № 398 для розгляду та проведення разового захисту дисертації на здобуття ступеня доктора філософії з галузі 22 «Охорона здоров'я», за спеціальністю 222 «Медицина».

Актуальність теми дисертації. Дисертаційна робота Салдень В.І. «Діагностика, психотерапія і психопрофілактика в комплексному лікуванні соматичних хворих з психічними та поведінковими порушеннями, які вживають алкоголь зі шкідливими наслідками», яка представлена на здобуття ступеня доктора філософії, присвячена одній з важливих проблем сучасної психіатрії, а саме, дослідженню особливостей психічних та поведінкових порушень у соматичних хворих, які вживають алкоголь зі шкідливими наслідками. На теперішній час одним із найбільш гострих і актуальних соціально-економічних аспектів функціонування сучасного суспільства є поширення вживання алкоголю зі шкідливими наслідками як серед загальної популяції, так і окремих суспільних груп, де хворі з соматичною патологією займають провідне місце. Зрозуміло, що наслідки вживання алкоголю в таких випадках ускладнюють клінічну картину соматичного захворювання, що

збільшує ефективність лікування. Тому, розробка зазначеного питання, чому присвячене рецензоване дослідження, є актуальною та своєчасною.

Ознайомлення з текстом дисертаційної роботи, анотацією, змістом публікацій Салдень В.І. дає підстави констатувати, що виконана робота сприяє вагомому приросту знань як на теоретичному, так і на емпіричному рівнях щодо практики психодіагностики, психотерапії і психопрофілактики соматичних хворих з психічними та поведінковими порушеннями, які вживають алкоголь зі шкідливими наслідками.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертаційну роботу виконано відповідно до плану науково-дослідної роботи Державної установи «Науково-дослідний інститут психіатрії Міністерства охорони здоров'я України» за темою «Розробити алгоритм надання первинної медичної допомоги в загальній практиці сімейної медицини пацієнтам, які вживають психоактивні речовини» (номер державної реєстрації 0117U000450).

Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх достовірність і новизна.

Основні наукові положення, висновки і рекомендації, сформульовані у дисертаційному дослідженні Салдень В.І., мають високий ступінь обґрунтованості. Для реалізації поставленої у дисертаційному дослідженні мети авторкою проведено обстеження 560 осіб, з яких, з огляду на критерії включення/виключення, в дослідження було включено 240 тематичних хворих. Основну групу обстежених склали 150 пацієнтів і групу порівняння – 90. Розподіл хворих за основними соціально-демографічними показниками не мав суттєвих відмінностей, що дозволяє вважати вибірку респондентів репрезентативною та достатньою. Для реалізації поставлених в роботі мети і завдань дослідження застосовували сучасний методичний підхід з використанням клініко-анамнестичного, психометричного, клініко-психопатологічного, психодіагностичного та статистичного методів.

На підставі комплексного психометричного, клініко-психопатологічного та психодіагностичного досліджень дисертанткою отримані нові дані щодо клінічних, динамічних і психологічних особливостей психічних та поведінкових порушень у соматичних хворих, які вживають алкоголь зі шкідливими наслідками. Наведені у дисертаційній роботі теоретичні обґрунтування та дані психологічних, психодіагностичних, психометричних і клініко-психопатологічних досліджень виконані коректно на високому науковому рівні. Висновки, сформульовані в роботі, чіткі, обґрунтовані, органічно випливають із матеріалів дисертації, містять нові наукові положення та мають практичну цінність щодо діагностики та комплексної терапії соматичних хворих з психічними та поведінковими порушеннями, які вживають алкоголь зі шкідливими наслідками.

Наукова новизна дисертаційної роботи, теоретичне і практичне значення результатів дослідження.

Отримані результати мають високу наукову цінність, яка полягає в тому, що вперше на підставі комплексного підходу із використанням психометричного, клініко-психопатологічного та психодіагностичного методів отримані дані щодо психопатологічних проявів у цих хворих в амбулаторних умовах. Автором уперше визначено критерії формування та особливості перебігу психічних та поведінкових порушень у соматичних хворих, які вживають алкоголь зі шкідливими наслідками.

Практично значущим є визначення ролі клініко-анамнестичних і соціально-демографічних факторів у формуванні психопатологічної симптоматики непсихотичного рівня у соматичних хворих, які вживають алкоголь зі шкідливими наслідками. Практична значущість результатів дисертаційного дослідження полягає у підвищенні якості діагностики, психотерапії, психопрофілактики і психофармакотерапії психічних та поведінкових порушень у вищезазначеного контингенту. Цінним у практичному аспекті є запропонована авторкою система психотерапії, психопрофілактики і психофармакотерапії, позитивний вплив якої на нівеляцію

вираженості коморбідної психопатологічної симптоматики дозволяє підвищити ефективність лікування даних осіб.

Повнота викладення основних положень дисертації в опублікованих працях і анотації.

За темою дисертації опубліковано 24 наукові праці, з них 8 статей, в тому числі 1 стаття у країнах ЄС/ОЕСР (Чехія), 4 статті у фахових виданнях МОН України (з них одноосібних – 3), 1 стаття – у наукометричній базі SCOPUS, 2 статті – в академічних виданнях, 1 методичні рекомендації (в співавт.), 14 тез доповідей у матеріалах наукових форумів і конгресів, 1 інформаційний лист (в співавт.).

Характеристика дисертаційної роботи. Недоліки дисертації і анотації щодо їх змісту і оформлення.

Дисертація викладена українською мовою, має обсяг 162 сторінки комп'ютерного набору, з яких 116 сторінок складає основний текст. Вона складається із анотації, вступу, аналітичного огляду літератури, розділу, в якому викладена інформація щодо матеріалів та методів дослідження, 3 розділів, в яких висвітлені результати власних досліджень. Загальний список використаної автором літератури містить 232 посилання, з яких 97 – кирилицею. Дисертація містить 3 додатки, в тому числі: перелік наукових праць здобувача, 8 актів впровадження, угода про науково-практичне співробітництво. Робота ілюстрована 12 таблицями і 3 рисунками, які достатньо інформативні. Слід зазначити, що наукова та літературна якість подання матеріалу дисертаційної роботи не викликають жодних заперечень.

У **вступі** дисертантка обґрунтовує вибір напрямку дослідження, викладає мету та завдання роботи, наукову новизну та практичне значення отриманих результатів, а також особистий внесок автора. Метою дисертації здобувачкою обрані розробка і впровадження системи ранньої діагностики, психотерапії і психопрофілактики в комплексному лікуванні соматичних хворих з психічними та поведінковими порушеннями, які вживають алкоголь зі шкідливими наслідками в заклади охорони здоров'я і профільні кафедри вишів України.

Виходячи з мети дослідження, авторкою були поставлені та виконані відповідні 4 задачі.

У **першому розділі** проведений всебічний та глибокий аналіз сучасного стану проблеми вивчення психологічних і клініко-психопатологічних особливостей психічних та поведінкових порушень у соматичних хворих, які вживають алкоголь зі шкідливими наслідками. Авторкою детально вивчено та узагальнено сучасні принципи та підходи до комплексного лікування соматичних хворих з психічними та поведінковими порушеннями, які вживають алкоголь зі шкідливими наслідками, вплив останнього на їх перебіг. Заключна частина літературного огляду містить аргументований висновок про недостатню вивченість проблеми, що дозволяє авторці логічно обґрунтувати необхідність виконаного дослідження.

Другий розділ дисертації присвячений опису дизайну, етапів і методів дослідження, а також загальній характеристиці дослідженого контингенту. Із представленого матеріалу відомо, що протягом 3-х років, з урахуванням принципів біоетики та критеріїв включення/виключення, до дослідження було залучено 240 соматичних хворих. З метою оцінки ефективності дослідження, випадковим методом вони були розділені на основну групу (n=150) і групу порівняння (n=90), в якій пацієнти отримували тільки медикаментозне лікування. Проаналізувавши даний розділ, слід зауважити, що дослідження проведено в репрезентативних групах як за кількісним, так і якісним складом обстежених хворих, і включає в себе валідні діагностичні підходи, що відповідає поставленим у дисертації завданням. Застосування відповідних сучасних статистичних методів дослідження обумовлює достовірність отриманих результатів.

У **третьому розділі** представлено результати вивчення психологічних та клініко-психопатологічних особливостей психічних та поведінкових порушень у соматичних хворих, які вживають алкоголь зі шкідливими наслідками. Дисертанткою встановлено, що в структурі психічних та поведінкових порушень у даного контингенту були облігатно присутні тривожно-депресивна

симптоматика, а також погіршення соматичного стану і якості життя, як в основній, так і в групі порівняння (до лікування), без достовірних відмінностей між вказаними групами.

У **четвертому розділі** авторкою запропоновано систему ранньої діагностики, психотерапії і психопрофілактики в комплексному лікуванні соматичних хворих з психічними та поведінковими порушеннями, які вживають алкоголь і наведена її ефективність через 1 рік катамнестичного спостереження на 89,4%.

У розділі **аналіз та узагальнення результатів** аспіранткою проаналізовано ключові положення роботи, проведено порівняння отриманих нею даних з результатами попередніх досліджень та виділено наукову новизну і практичну цінність своєї роботи.

Сформульовані дисертанткою **висновки** є логічним завершенням усієї роботи, що узагальнює отримані нею результати.

Зауваження до дисертації.

В процесі рецензування виявлена незначна кількість орфографічних і стилістичних помилок, які не мають принципового характеру. Прошу відповісти на деякі запитання:

1. У чому полягають відмінності запропонованої Вами системи від попередніх аналогів, якщо вони були?
2. Як Ви вважаєте, чи може застосовуватися даний метод психотерапевтичного втручання для інших форм психічних захворювань?
3. Чому при проведенні психотерапевтичних заходів наряду з іншими методами (раціональна, непряма психотерапія, аутогенне тренування) Ви використовували короткострокову психотерапію?

Проте, зазначені зауваження та наведені запитання не знижують загальної позитивної оцінки дисертаційної роботи і не применшують її науково-практичну цінність.

ВИСНОВОК

Загалом можна зазначити, що дисертаційна робота Салдень В.І. «Діагностика, психотерапія і психопрофілактика в комплексному лікуванні соматичних хворих з психічними та поведінковими порушеннями, які вживають алкоголь зі шкідливими наслідками» є самостійною завершеною науковою працею, яка присвячена вирішенню актуальної проблеми сучасної психіатрії, виконана на високому науковому рівні, повністю відповідає існуючим стандартам і вимогам, передбаченим пп. 10,11 «Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністру України від 06 березня 2019 року № 167 (зі змінами, внесеними відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 21.10.2020 року № 979), відносно дисертації на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 22 «Охорона здоров'я» за спеціальністю 222 «Медицина», а її автор Салдень В.І. заслуговує на присудження ступеня доктора філософії.

Офіційний опонент,

в.о. зав. кафедри психотерапії

Харківської медичної академії

післядипломної освіти Міністерства

охорони здоров'я України,

д-р мед. н., професор

М.В. Маркова

Відгук надійшов 11.05.2021 р.

Оцінювач О. П. [Signature]

ДЕРЖАВНА УСТАНОВА
НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ ПСИХІАТРІЇ
МІНІСТЕРСТВА ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
З А С В І Д Ч У Ю
Завідувач відділу кадрів

Тобіакович Т. В. [Signature]